

www.merhabahaber.com

f facebook.com/akademiksayfalar

CİLT: 16 • SAYI: 27
28 EYLÜL 2016 ÇARŞAMBA

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağandır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maluz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

VEFATININ 42. YILINDA

**AHMET RASİH İZZET
KOYUNOĞLU**

(1900-1974)

ÖZEL SAYISI - 1 -

KOYUNOĞLU ÖZEL SAYISI ÜZERİNE

Rasih İzzet Koyunoğlu, 1900 yılında Konya'da Topraklık Semtinde Kerimdede Çeşme Mahallesinde dünyaya geldi. Köklü bir aileye mensuptu. Kendisi şimdi müzenin bir bölümünü oluşturan tarihi evde, kız kardeşi de karşıda çeşmenin üzerindeki evde otururdu. Çimenlik Caddesi ile Küçük Kumköprü Caddesini birleştiren sokağın köşesindeki bağ da yazlık evleri idi. Bu ev Konya'da Akkonak adıyla anılırdı. Maalesef Konya tarih ve kültürü ile ilgili yüzlerce eseri toplayıp bu günlere ulaştıran Koyunoğlu'nun ailesine ait korunması gereken bu muhteşem konak korunamadı.

Evin ikinci katı geniş bir sofa, bu sofaya açılan odalardan ibaretti. Sofanın kuzey tarafında da güzel bir sedir vardı. Bu mekânda Konya'nın en leziz su böreği ile oklavadan çekme baklavasını yerdik. İzzet Koyunoğlu merhumu da küçük yaşlardan itibaren tanıma fırsatı bulmuştum. Yeğeni de yakın dostlarımızdandı. Anne dedemlerin evi de müzenin sokağında idi. Onunla tarihi evin sedirinde yaptığımız röportajı hiç unutamıyorum.

Hocası Abdulkadir Erdoğan'ın, "Sen köklü bir aileye mensupsun. Bu gün sizin evinizde onlarca tarihi eser vardır. Bunları muhafaza ettiğin gibi çevrendeki tarihi eserlere de sahip çık." Tavsiyesi üzerine bulduğu antika eserleri biriktirmeye başlar. Bu arada bir de hatıra mühür kazıtarak bu eserleri mühürlemeye başlar. Yıl 1913'tür. Rasih İzzet Koyunoğlu bu işe başladığında 13 yaşlarındadır. Koyunoğlu, her geçen gün kurduğu

özel müzesine zengin eserler kazandırır. Bunları nasıl biriktirdiğini onunla yaptığım ve gelecek hafta özel sayı olarak neşredilecek röportajda ortaya koymaya çalıştım.

Merhum Rasih İzzet Koyunoğlu hiç evlenmedi. Bütün kazancını kurduğu müzeye harcadı. Herhalde onun kurmuş olduğu bu müze dünyada kurulan özel müzelerin en zenginidir. O yaptığı bu fedakârlıkla binlerce tarihi eseri ve yazma kitapların yok olup gitmesini önledi. Böylece tarihimize, kültürümüze büyük bir hizmette bulundu. Onun bu fedakârlığı her türlü takdirin üzerindedir. O nasıl bütün servetini Konya ve Konyalıya bağışlamışsa Konyalı ve Konya aydınları da onu hiç unutmadı ve da-ima onu rahmet ve minnetle andı.

Vefatından bir yıl önce Haziran 1973'te evine bitişik bölgede bir müze kurulması şartıyla bütün varlığını Konya Belediyesi'ne bağışladı. Müzesini belediyeye devrettikten sonra İzzet Koyunoğlu, 23 Eylül 1974 tarihinde tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak vefat etti. Cenazesi Üçler Kabristanı'nda toprağa verildi. İsteği üzerine koruma altına alınan evinin yanında yaklaşık 3500 metrekaarelik alan istimlak edilerek müze binası inşa edilmiş ve 2 Şubat 1984 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Doğumunun 116., müzeyi kurmaya başladığının 103., ölümünün ise 42. Yıldönümünde hazırlanmış olduğumuz bu özel sayı ona olan şükran ve minnet duygularımızın küçük bir ifadesidir. Kendisini rahmet ve minnetle anıyor, kabri cennet olsun diyorum.

AHMET RASİH İZZET KOYUNOĞLU (1900 - 1974)

Hasan YAŞAR

Topraklık semtinde, Kerim Dede Çeşme Mahallesi'ndeki aile evlerinde doğdu. Sahibata Fahreddin Ali soyundan, Koyunoğlu (Ganemzadeler) sülalesindedir. Babasının adı **İzzet**, annesinin adı **Naciye**'dir.

İlköğrenimini Konya'da yaptıktan sonra İstanbul'da Halkalı Ziraat Mektebinde okudu. Yedek subay olarak katıldığı Millî Mücadele'de İstiklal Madalyası ile taltif edildi. Devlet Demir Yolları teşkilatının çeşitli kademelerinde idari görevlerde bulundu. 1928 yılında gönderildiği Almanya'da üç yıl mesleğiyle ilgili araştırma ve incelemeler yaptı. Dönüşünde DDY'de başmüfettiş oldu.

İzzet Koyunoğlu, evlerindeki babadan kalma tarihî eşyayla birlikte 1913 yılından beri büyük bir emekle topladığı etnografik ve folklorik eşya, belge ve malzemelerle yazma ve matbu binlerce kitabını bir müze hâline getirdiği evinde sergilemeye başladı. Eski eserlere olan büyük merakı sebebiyle görevi icabı gezdiği yerlerde eline geçen yazma eser ve müzeli eşyaları evinde koruma altına aldı. 1956 yılında emekliye ayrılınca evinde oluşan müze ve kütüphaneyi düzenleyip araştırmacıların ve ziyaretçilerin istifadesine sundu. Yerli ve yabancı ilim adamlarınca bir araştırma mer-

Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu (1900 - 1974)

kezi olarak değerlendirilen bu ev, Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi" adıyla tanındı. İzzet Koyunoğlu, yabancıların çok yüksek fiyat tekliflerine rağmen müze ve kütüphanesini 4 Temmuz 1973 tarihinde Konya Belediyesine bağışladı.

Hiç evlenmeyen Koyunoğlu, müzesinin müdürlüğünü yaptığı sırada 22 Eylül 1974 tarihinde vefat etti. Üçler Mezarlığı'nda metfundur.

AHMET RASİH İZZET KOYUNOĞLU ve MÜZESİ*

Konya'nın yetiştirdiği diğerlerinden birisi olan ve geride bıraktığı eserler ve kurduğu müze ile adı ebedileşen şahsiyetlerden birisi olan Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu aramızdan ayrılmış 42 yıl oldu.

Hicrî 1316, Miladî 1900 da Konya'da dünyaya gelen Koyunoğlu, DDY Genel Müdürlüğü bünyesinde müfettiş olarak görev yaptığı için Konya'dan uzun yıllar ayrı kaldıktan ve emekli olduktan sonra şehrimize dönerek Topraklık Kerimler Caddesi üzerinde şimdiki Koyunoğlu Müzesi'nin bulunduğu yerde halen muhafaza edilen babadan kalma "Konya Evi"nde ömrünü tamamlayıp, 23 Eylül 1974'de vefat etti.

Koyunoğlu'nun annesi Naci Hanım teyze 1960'da vefat eden

Naciye Koyunoğlu

ninemle akraba idi. Doğup büyüdüğüm ve 1986 'ya kadar oturduğum, cadde üzerindeki evimiz onların evine 50 metre mesafede bulunuyordu. İzzet Bey, memuriyeti nedeniyle Ankara'da olduğu yıllarda annesi de ölünceye kadar yalnız başına bu evde ikamet etti. Bu nedenle 1950'li yıllarda ninemle beraber sık sık geceleri Naciye Hanım teyzeyi ziyarete giderdik.

Naciye Hanım, İzzet Bey'in bin bir emekle toplayıp, bu evde biriktirdiği sandıklar içerisindeki antika eşyaları bize gösterirdi. Evin yukarıdaki 3 odası çift kapaklı dolaplarına kadar bunlarla doluydu. Bugün teşhir edilen tarihî değeri yüksek şeyleri ben 50 yıl önceden görüp tanımıştım. Hiç evlenmemiş olan Koyunoğlu, annesinin vefatından sonra Konya'ya dönerek kendi imkânlarıyla evi müze haline getirdi. Aynı mahalleden Pembe isimli kimsesiz bir kadın ev işlerini görür, yemeğini hazırlardı.

Eve girişte soldaki oda da oturur, gelip giden yerli yabancı ziyaretçilerle bizzat meşgul olur, sohbet eder, boy zamanlarında kitap okur, hemen her gün ikindiden sonra beyaz elbiselerini giyip yürüyerek Orduevine gider, yatışı sonu dönerdi. Yaz geceleri odasının penceresinin önündeki asmanın altında masanın etrafında toplanır, sohbet ederek, çay içerdik. Antika merakının nasıl başladığını, aldığı maaşı topladığı eşya-

*Merhaba, Akademik Sayfalar, Sayı: 19, 29 Eylül 2004, s.160

1966 yılında ziyaretçileri ile İzzet Koyunoğlu.

lara harcadığını, yurtiçi ve yurt dışında gezip gördüğü yerleri anlatırdı.

Geniş bir bilgi birikimine sahipti. Dünyada bir eşi daha olmayan koleksiyonundaki eşyaları gösterir, tarihî paralar üzerinde adeta titrerdi. Bir defasında bir kişinin kendisini bilgi alma bahanesiyle konuşup meşgul ederken, evin girişinde mabeyindeki kilitli camedânın açılarak Roma dönemine ait paralardan birkaçının çalışıldığını daha sonra fark ettiğini üzüntü içinde anlatmıştı.

1071'de Malazgirt'te sayıca çok üstün olan Bizans Ordusu'nu yenerek İmparator Romanos Diogenes'i esir alan ve böylece Türklere Anadolu'nun kapısını açan Selçuklu Hükümdarı Alp Arslan'ın üzeri kıymetli taşlarla süslü madenî başlığı, Hz. Ali'ni çatal Zülfikâr kılıcı, pirinç ejderha heykeli, değerli tespihler, Sultan Abdülhamid'in kahve takımı, eski paralar, toprak biblolar ve daha neleri gözü gibi koruyan Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu, Belediye Başkanı Yılmaz Kulluk zamanında şimdiki müzenin yapılması şartıyla antika eşyaları Konya Belediyesi'ne bağışladı.

İzzet Bey, annesi Naciye Hanımın vefatından sonra miras olarak

müzenin yanındaki evi tercih etti, kardeşi Rukiye Hanıma, Çimenlik yöresinde "Akkonak" olarak bilinen ve 1986'da yerine "Koyunoğlu İlköğretim Okulu" yapılan bina ve arsasını bıraktı. Bu arada müzenin olduğu adadaki 20 kadar ev belediye tarafından istimlak edildi. Müzenin burada yapılmasında ısrarlı oluşunu, "Burası baba yadigarı, hem evimizin kapısı kapanmamış olur, hem de mahalle değer kazanmış olur" diye açıklamıştı.

Ev işlerini yapan kadın ölünce Raşit isimli bir mahalle sakini ile Mısırî adındaki annesi İzzet Bey vefatına kadar müzenin her işini üstlendi, en yakın yardımcıları oldular. Müze, Belediye'ye devredilince de bugün hayatta olmayan bu 2 emektar müzede görevlerini sürdürerek, emekli oldular.

Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu'nun şu sözü hâlâ hatırımda: "Oğlum, insanlar diplomaya itibar gösteriyor. Diploman yoksa itibarın da yok."

Ne yazık ki günümüzde İzzet Bey gibi çelebi yaradılışlı, hoş sohbet, malumat sahibi insanların nesli kesilmek üzere. Bu vesile ile kendisine Allah'tan rahmet temenni ediyorum.

KOYUNOĞLU MÜZESİ*

Konya'mız bugünlerde mutlu bir gün yaşayacak, Konya Belediyesi Koyunoğlu Müzesi'ni açıyoruz. Bizler bu mutluluğun yanında içimizde acı bir burukluk çekmekteyiz. Mutluyuz, Konya'mız böylesine güzel bir esere kavuşuyor. Üzgünüz bu eseri yaratan pek kıymetli ağabeyimiz Koyunoğlu, maalesef aramızda değil, senelerce evvel uhrevi hayata kavuştu. Bugünkü kuşağa Koyunoğlu'nu tanıtmak bizler gibi hayatında otuz seneyi aşkın bu mükemmel insanla arkadaşlık edebilmek bah-tiyarlığına nail olmuş kimselere düşer.

Koyunoğlu Ahmet İzzet Bey, babası tarafından Konya'nın

köklü bir ailesi olan Koyunoğullarından İzzet Bey'in oğludur. Annesi Naciye Koyunoğlu'na gelince, bu muhterem anne, Konya'mıza İnceminare, Sahib-i Ata Külliyesi, Sultan Hamamı, Sırçalı Medrese buzhaneler, Meram sünunun dört okkasını, Sultan olan Alâeddin Keykubat'tan rica ederek alıp, Meram aile bahçesinin üzerinden geçen aşağı ve yukarı ırmakları açtırıp, Meram'ın dört okka yöresini suya kavuşturan, yine Kayseri, Sivas ve Erzurum'da değer biçilmeyen şaheserlerini yaptıran ve Keyhusrev ve oğlu Sultan Alaaddin'e baş vezirlik yapmış olan Sahip Ata (Fahrettin Ali)'nın torunlarından. Arapça bir atasözü var. (El veledü sırrı ebîhi) insan babasının sırrını, kıymetini taşır. İşte Koyunoğlu'nun tam anlamıyla ifade eden bir sözcük, zarafet ve kibarlığıyla büyük bir hürmetle kendilerine bağlı olduğum bu mübarek insan, mütevazı maaşıyla ve dinmeyen tutkusuyla bu varlığı meydana getirdiği gibi, evinin hemen tamamını kıymetli eşyalarına ve kitaplarına ayırıp yıllarca annelerinin vefatına kadar evinin hücre denecek kadar küçük bir odasına, annesiyle, annesinin vefatından sonrada tek başına bu odada yaşamış misafirlerini ve müzesini ziyarete gelenleri, bu odada kabul etmiş

*Yeni Konya, Sayı: 12835-12836, 2-3 Şubat 1984, s.1-2

kimi ayakkabısını çıkarmadan girdiği zaman bile kaşını eğmemiş hepsine çaydır, kahvedir ve lüzumunda yemek dahi yedirmek suretiyle misafir severliğini göstermiştir. Bir konuşmamız sırasında üstad bu şaheserleri nerelerden topladığını sordum; bir kısmı babamdan, yüzde yetmiş beşini de Konya'mızdan topladım demiştir. Bu eşyalarına çok müşfik bir anneden de fazla bağlı idi.

Bunu iki olayla anlatayım: Bir gece Meram'daki fakirhanemde bir toplantı düzenlemiştik. Pek kıymetli canlardan Hafız Zekâi Sarsılmaz, Sabahaddin Volkan ve eşi, Mehmet Önder ve eşi, daha birçok misafirler, Zekâi Efendi, Mevlit'ten pasajlar okuyor ve ilahilerle devam ediyordu. Üstad da aramızda idi, bana hitaben yemekten sonra aman Apalı'm beni bir vasıta ile evime gönder, eşyalarınıza bir hal olmasın diye ısrarı üzerine evine göndermiştik. Yine bir gün Belediyemizce üstadın şerefine Zafer Lokantası'nda bir

iftar yemeği verilmiş, lütfedip beni de çağırmışlardı, yemek henüz yenmişti salonda sohbet devam olunacak idi, yine evine bir an evvel gönderilmesini ısrarla istedi ve aramızdan ayrıldı.

Üstad devamlı olarak müzesinin devlete geçmesini ister bakanlıkla, Konya Belediyesine verilmesi hususunda bir tercihe varamamıştı. Bizlerin de fikirlerini aldı, ben şahsen Belediye'ye verilmesini telkin ederdim, bir gün ihtifal günlerindendi. Sayın Hasan Yügrük'ü, Yusuf Ağa Kitaplığındaki odasına ikinci çayı içmekte idik, misafirler Sabahaddin Volkan, eşi Selma Volkan, Vehbi Koç ailesi eşi bulunmaz insan rahmetli Sadberk Koç, baldızları Melahat Çubukçu, Adile Mermerci, kızı Sevgi Koç yine üstad Koyunoğlu'muz aramızda idi. Bir ara, misafirlerden birisi beni yavaşça bir kenara çekerek (seni sever, kırmaz, müzesini bakanlığa versin ve eşyaları bitmek üzere olan Etnoğrafya Müzesi'ne konsun, kendisi de ölünceye ka-

dar başta bulunsun” bu yoldaki telkini kendilerine hiçbir suretle yapmadım, fikrim belediye lehine idi. Üstadın son kararı Belediye’ye verilmesi idi. Eşyaların envanteri yapıldı, devir teslim mukavelesi müzesinde yapılacaktı. Ben kendilerinin vekili idim. Belediyece tahsis edilen vasıta ile ve yanımda Belediye Hukuk İşleri Müdürü olan rahmetli Avukat Sadi Ulurmak’la beraber Koyunoğlu Müzesi’ne gittik. Müze baştanbaşa temizlenip elden geçirilmiş, bizi güler yüzle karşıladı, çok güzel bir elbise giymişti, kısa bir müddet sonra o vaktin Belediye Başkanı olan Sayın Yılmaz Kulluk yanında Konya Üçüncü Noteri olan Celâl Özdemir’le birlikte geldiler, onları da üstat aynı şekilde karşıladı. Kırmızı büyük antik fincanlarla bizlere süt ikram etti. Devir mukavelesinin tanzimine başlandı, Konya Belediyesini temsilen Sayın Yılmaz Kulluk, muhterem üs-

tadımız ve kendilerini temsilen bu mukaveleyi imzaladım.

Rahmetli Koyunoğlu çok güzel bir konuşma yaptı, özet olarak şöyle diyordu: Evvelâ şunu belirteyim benim adım, Ahmet İzzet değil, Rasihi de var, şu hale göre benim adım Ahmet Rasihi İzzet Koyunoğlu’dur, dedi ve devamla “İnsanların en bahtıyarı varlığını milletine, vatanına verendir.” Bu sözleri bugün Üçler Mezarlığı’nda ebedî uykuda olan aziz ağabeyimizin mezar taşını süslemektedir.

Bu devirden bir müddet sonra misafirimiz olarak Konya’ımızda bulunan Rebabî üstat Sabahaddin Volkan ve eşi Sayın Selma Volkan da kendilerini ziyarete gittik. Uzun bir sohbetten sonra ayrılmak istedik, bırakmak istemedi. Nihayet ricalarımıza dayanamayarak müsaade etti fakat ana caddeye kadar Haydariyesiyile (dervişlerin giydiği bir nevi hırka) peşimizi bırakmadı. Israrlarımıza rağmen evine dönmedi, bizler gözden kayboluncaya kadar kollarını omuzları hizasında kavuşturarak baş kesti. Bu hali gören Sayın Selma Volkan, içimden öyle bir his geliyor ki bu görüşme Koyunoğlu ile son görüşmemiz olacak dedi ve öyle de oldu.

Bu işte himmeti geçen baştan Sayın Vali ve Belediye Başkanı Sayın Lütfi Tuncel Beyefendiye ve alâkalı Belediye personelimize içtenlikle teşekkürleri bir borç bilirim. Ayrıca sözleşmeyi gerçekleştirerek bu ölmez eseri yaptıran eski Belediye Başkanı, Konya’ımızın asil evlâdı Yılmaz Kulluk’u da takdirle anarım.

KONYA “ÇELEBİSİ” İZZET KOYUNOĞLU*

İhsan KAYSERİ

İstanbul Efendisi, Osmanlı’ya yıllarca başkentlik yapmış, İstanbul kültürüyle yetişmiş, nazik ve nezih kişilere söylenen bir sözdür.

“Tam bir Osmanlı kadını” ise, elinden “kaçanla uçan kurtulur” anlamına gelen ve her işi beceren kadına yakıştırılır.

“Konya Çelebisi!” dediği zaman da Mevlâna’dan sonra kurulan ve Mevlevîlik kültürünü almış Konyalılara denir.

İşte “Konya Çelebisi” dediğimiz kişilerden birisi de Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu’dur. Tam bir çelebiydi. Evine, müze ve kütüphanesine kim gelirse gelsin. İster yaşlı olsun, ister genç olsun,

ister çocuk, hepsine hürmet eder, saygı gösterirdi. Eli açıktı, kapısı açıktı, ikram ve ismi gibi “izzet”te bulunmayı da severdi.

Gazeteciliğe başlamadan önce kendisini ismen duydum. Babamın arkadaşlarıyla yaptığı sohbetlerde veya bizim misafirlige gittiğimiz evde yapılan konuşmalarda Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu’nun ismini hep işittik. Ancak gazeteciliğe başladıktan sonra kendisini yakinen tanıma fırsatı bulum ve vefatına kadar da çok yakınında oldum.

Konya’ya resmî veya resmî olmayan bir heyet geldiği zaman Mevlâna Müzesi’nden sonra Koyunoğlu’nun 1913 yılından itibaren kendi imkânlarıyla kurduğu müze ve kütüphanesi gezdirildi.

Koyunoğlu Müzesi’ni hangi saatte gezdirilecekse, hemen telefon edilir ve İzzet Koyunoğlu’ndan “randevu” talep edilirdi.

Misafiri çok sever, misafirine de ikram yapmaktan çok zevk alırdı. Evine gelen herhangi bir konuk Konya’mızın meşhur saç böreğini ve koyun yoğurdundan yapılmış ayrıntı içmeden gidemezdi. Her şey o gelecek konunun saatine göre ayarlanır. Hizmetinde bulunan bay ve bayana derhal talimat verilir, hamur yoğurulur, ocak yanar, saç ısıtılır ve gelecek misafir müze ve kütüp-

haneyi gezerken saç böreği hazırlanır.

Evin aşağı katındaki eserlerin izahı yapılır, yukarı kata çıkılır, burada da bulunan arkeolojik, etnografik eserler tek tek anlatılır.

Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu övünmekten hoşlanmazdı. “Ben” kelimesini pek kullanmazdı. Bilgi vermekten, konuşmaktan da kaçınmazdı. Onun sohbetinde bulunmak, insana ayrı bir zevk ve heyecan verirdi.

İçî paha biçilmez eşyalarla dolu olan bu müzeyi gezerken mutlaka yorulacaksınız. İşte imdada evin kadınının yaptığı o “kınalı keklik ayağı” kırmızısından pişmiş, halis tereyağı ile yağlanmış, koyun yoğurdundan yapılmış ayrıntı yudumlar hem dinlenirdiniz, hem de Konya’nın saç böreğini tatmış olurdunuz. Amaç, saç böreği ikramının yanında size Konya’yı biraz daha anlatmaktan başka bir şey değildi.

Konya “aşığı” Koyunoğlu, varlığını vatanına ve milletine adayan kişi, insanların en mutlusudur” diyerek satın almak iste-

yenlerin yüksek bedel tekliflerine iltifat ve tenezzül etmeden ve üstelik hiçbir karşılık beklemeden dünyaca meşhur müze ve kütüphanesini Konya Belediyesi’ne 4 Temmuz 1973 günü, o, değeri büyük evinde yaptığı müze ve kütüphanesinde Konya 3. Noteri Celâl Özdemir’in huzurunda Belediye Başkanı Yılmaz Kulluk, Avukat Mehmet Ali Apalı, Avukat Haydar Koyuncu, Belediye Reisi Muavini Mustafa Koşan, Belediye Hukuk Müşaviri Sadi Ulurmak ile Dr. Hasan Özönder ve benim de içinde bulunduğum bir ortamda bağışta bulunmuştu.

Bağışı çevredeki istimlâklarla büyütülüp yenilendi ve 2 Şubat 1984 yılında törenle hizmete açıldı.

1900 yılında dünyaya gelen Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu’nun babası İzzet Bey, annesi ise Naciye hanımdır. 23 Eylül 1974 tarihinde vefat etmiş, Kapı Camii’nde kılınan cenaze namazından sonra Üçler Mezarlığı’nda toprağa verilmiştir.

Cenab-ı Allah’tan rahmet dileriz.

KOYUNOĞLU MÜZESİ*

Dr. Mehmet
ÖNDER

Rahmetli A. İzzet Koyunoğlu ile yıllık dostluğumuz oldu. Ankara'da Devlet Demir Yolları Başmüfettişi iken, ben Konya'da Müze Müdürü idim. Konya'daki Müze evini zaman zaman ziyaret eder, annesiyle görüşüp, eşyaların bakımını sağladım. Daha sonra emekli oldu. Konya'ya yerleşti. Baba evini bir müze haline getirdi. Birçok geceler bu evde geç saatlere kadar sohbet eder, müze eşyaları üzerinde karşılıklı fikir alışverişinde bulunurduk. Ölümünden otuz yıl önce, Konya'daki evini ve eşyalarını Konya Belediyesine bağışlayarak, adıyla bir müze kurulmasını istiyordu. Arzusu yerine getirildi.

Koyunoğlu Müzesi, bugün bina olarak hazır, evi ile birlikte müze halinde açılmayı bekliyor.

Birçok hemşehrilerimizin, mademki binası hazır, ne bekliyoruz, hemen ziyarete açılın, diye sabırsızlandıklarını sık sık duyuyoruz.

Hemen söyleyelim ki, müzecilik, müze düzenlemek ve ziyarete açmak bugün başlıbaşına bir ilim dalıdır. Koyunoğlu Müzesi, bina olarak Türkiye'deki modern müze binalarının en başta gelenidir. Bu güzel binayı, modern müzeciliğin gerekleriyle, en iyi şekilde sergilemek, en gösterişli düzenlemeyi yapmak, yalnız Konya'yı değil, Türkiye'ye de

dört başı mamur bir müze kazandırmak amacımız olmalıdır. Bu bakımdan acele edilmemesi, şimdiden uzmanlarına bir teşhir- tanzim projesi hazırlattırılması, bundan sonra projeye uygun düzenleme yapılması isabetli olacaktır.

Müze binasının bir an önce eksikliklerinin tamamlanması için üstün gayretler sarf eden Sayın Valimiz ve Belediye Başkanımızın da bu fikirde olduklarını zannediyorum.

Sabırlı olacağız, fakat herkesin takdir edeceği, modern bir müzeyi Konya'ya kazandıracacağız.

* Yeni Konya (?), Sayı: 12642, 15 Haziran 1983.

KONYA'DAKİ HUSUSÎ KOYUNOĞLU MÜZESİ*

Dünyaya gelen yabancı veya yerli, bütün turistlerin Mevlâna Müzesi'nden sonra görmeyi ilk arzuladıkları yer muhakkak ki "Koyunoğlu Müzesi"dir. Önce şunu söyleyeyim ki, bu müze, devletin değil, şahsın malıdır. Sahibbi de, altmış yaşını biraz aşkın, orta boylu, mütevazı kıyafetli, kültürlü, hoş sohbet ve çok nazik bir zat olan İzzet Koyunoğlu'dur.

Konya şehrinin güneydoğusunda, Kerimler Caddesi'nin, Koyunoğlu Sokağı'ndaki bu müze, XVII. Yüzyıl Konya mimarisi özelliklerini taşıyan eski bir Türk evindedir. Kendisini ve dolayısıyla müzesini ziyaret edeceğimi telefonla İzzet Bey'e, eski bir baba dostuna bildirdim. Kararlaştırdığımız saatte müzeye gittiğim zaman beni kapıda kendisi karşıladı ve gezdirmeye başladı. Koyunoğlu Müzesi'nin bahçe kapısından girilince bir avlu, avlunun sağında selâmlık ve müştemilâtı, solunda harem, karşısında mutfak, tandır göze çarpıyor. Avlu, Milât'tan önce 3000 yıllarından Milât'tan sonra XVII. Yüzyıla kadar, Anadolu'nun geçirdiği devirleri dile getiren lâhidler, heykeller, kabartma kitâbeler, sütun başlıkları, küpler ve seramik eserler, mezar taşları v.s. ile dolu...

Avlunun solundaki harem binasına girilince, birkaç vitrin ile karşılaşılıyor. Bunlarda Hititk, Fenike, Frig, Roma, Bizans, Selçuklu

eserleri ile tarih öncesi çağlara ait eserler var.

Artemis, Apollon, Kibele, Venüs, Jüpiter, Hera ve diğer ilâhlara ait büst ve heykellerle, binlerce yıl öncesine ait bıçak, balta, topuz, madenî kaplar, tunç ok uçları, altın, gümüş, bakır, bronz paralar dikkati çekiyor.

Paha Biçilmez Kitaplar: Bu kısmın sağ tarafındaki salonun dört duvarı camlı dolaplarla kaplı. İbrance, Yunanca, birçok eski çağlara ait bulunanların yanı sıra, Milâdî XII. Yüzyıldan XX. Yüzyıla kadar Arapça, Farsça, Türkçe ve başka lisanslarda yazılmış tarih, edebiyat, tıp, sanat, müspet ilimler ve sair çeşitli konularda kıymetli el yazması eserler var. İzzet Koyunoğlu, bu kitaplardan başka, deposunda da pek çok kitap bulunduğunu, keskin bir sayım yapılmamakla beraber, bütün kitapların sayısının yüz bine yakın olduğunu söyledi. Bu arada bilhassa Anadolu beylikleri ile ilgili eserlerin büyük yekûn tuttuğunu da öğrendim. Sayın Koyunoğlu, kitaplıktaki en değerli ve dünyada tek nüsha olan birkaç eseri şöyle anlattı:

"- Jahonnes Cariones Tarihi. Bu eser Kâtip Çelebi tarafından tercüme edilmiş olup, neşredilmemiştir ve mütercimim el yazısı ile dir. "İrşadü'l-Hayara ilâ tarih-il Yunan ven Nasara". Bu da Katip Çelebi'nin kendi el yazısı ile bir tarih eseridir. Fransız kontu iken ihtida etmiş ve Mehmed Selâhi adını al-

Turizm Lisesi öğrencileri ile İzzet Koyunoğlu.

mış bir zat ile Katip Çelebi'nin Latince'den müştereken tercüme ettikleri bir Bizans Tarihi (Katip Çelebi'nin el yazmasıdır); asıl ismi bilinmeyen Hacı-i Cihan imzasını kullanan bir şahsın El Mufavada adlı Selçuklular çağına ait el yazması, Yahya El- Katip adlı zatın, Karamanoğulları çağına ait Menâhicü'l-İnşa ismini taşıyan el yazması siyasi mektupları ve ayrıca hiç neşredilmemiş Osmanlı şeh-nâmeleri.

Binanın üst katında, biri ortada, ikisi yan taraflarda olmak üzere üç salon vardır. Buralardaki vitrinler de, sayılamayacak kadar çok tarihî eser ve eşya ile dolu. Neler yok ki bu vitrinlerde... XV. Louis, Avusturya- Macaristan İmparatoru François Joseph, III. Selim, Cemile Sultan ve diğer bazı tarihî şahsiyetlere ait altın ve gümüş eşya, değerli taşlardan süs eşyaları, eski bilezikler, yüzükler, mühürler, altın bir Hitit maskı, elmas işlemeli Roma maskaları ve daha saymakla bitmeyecek kadar çok ve kıymetli eşya... Bir vitrinde, Horoz

Hasan, Tesbihçi başı Rifat, Yamalı Nuri, Tophaneli (Bektaş) Kambur İsmet gibi ustaların yapıları olan gayet kıymetli taşlardan yapılmış bir tesbih koleksiyonu gördüm. Bir başka vitrinde altın, gümüş, fildişinden gayet sanatkârane yapılmış yazı takımları teşhir ediliyor:

Yezidilerin Putu: İzzet Bey merdiven başında duran bir heykeli işaret ederek:

Bu heykel, Mezopotamya'dan getirtilmiştir, diyor. Yezidi'lerin taptıkları "Tavus-ı Melek" denen heykel budur.

Bronz üzerine altın kaplama olan bu heykelin gözlerinde, yedi rengi aksettiren değerli taşlar var. Kuyruğu da zümrüt, safir, elmas, yakut, inci gibi kıymetli taşlarla süslü. Bu heykele paha biçilemiyormuş.

Müzenin en önemli eşyalarından biri, sol taraftaki salonda teşhir edilmekte olan ve Hazret-i Ali'ye izâfe edilen "Zülfikâr" adlı, ucu çatallı kılıçtır. Bunun yanında

Zülfikâr için yapılmış altın, gümüş, mine ve elmas işlemeli murrassa bir kın, yeşil renkli ipek ve keten karışımı bir kumaştan ve üzeri Kelime-i Tevhid işlemeli kemer, altın kapaklı kandil, pazubend ve Zülfikâr'a ait bohçalar ile sahabe kılıcı tipinde ve yine Hazret-i Ali'ye izafe edilen bir başka kılıç vardır. Bu kılıcın da üstü tamamen Nabatî hattı ile yazılıdır.

Selâmlık Kısmı: Selamlık binası, bakır eserler, kervan takımları, ağaç, fildişi, bağa, gergedan bounuzundan yapılmış sofrata takımları, porselen tabaklar, kalkanlar, kılıçlar, teberler, süngüler ve daha birçok eşya ile dolu. Ayrıca üst kat salonlarında, birçok milletlerin kıyafetleri, yeniçeri, nizam-ı cedit ve devrimize kadar askerî kıyafetler, her çeşit şal, muhtelif devirlere ait kıymetli kumaşlar; zerdeva, vizon, vaşak, panter, astragan ve daha birçok kıymetli kürklerden yapılmış lata ve elbiseler teşhir edilmektedir. Bu binada da bu sayfalara sığmayacak kadar çok eşya olduğunu söyleyebilirim.

Koyunoğlu Müzesi'nin bütün duvarlarını süsleyen levhalar ise: Esadullah Kirmanî, Sultan Muhammed Nur, Ahmet ebi-sütünî, Hafız Osman, Mustafa Dede, Enderunlu Rakım, Suyolcuzade, Şeh-nâmeeci Nâdirî, Yesarîzade Mustafa İzzet ve daha birçok şöhretli hattatların imzasını taşımaktadır.

Müzenin harem dairesinin alt katındaki bir odada oturan, orada yatıp kalkan ve müzesini gezenlere Türk misafirperverliğinin en güzel örnekleri sunan Koyunoğlu, müzesinin doğuşunu şöyle anlattı:

Burada gördüğünüz şeylerin yüzde beşi aileden, yüzde doksan beşi bendendir. 1913 yılından itibaren şahsî gayret ve imkânlarım-la bu eserleri topladım. Demir ça-

rık, demir âsâ yer yer dolaştım. Eski bir eserin bulunduğunu haber aldığım her yere gittim ve bunları toplamak için ömrümü feda ettim. İyi niyetle olana el getirir, yel getirir, sel getirir; kötü niyetli olanın elindeki el götürür, yel götürür, sel götürür...

1932 yılından itibaren Türk Tarih Kurumu'nun istifade etmeye başladığım kitaplıktan bilâhare yerli, yabancı bütün üniversiteliler de istifadeye başlamış... Burası, 1953 yılında Çelâl Bayar'ın arzusu ile halka açılmıştır.

Parasız Müze: Koyunoğlu şöyle devam ediyor:

-Müzemizin bazı özellikleri vardır: Her gün sabahın yedisinden gecenin on ikisine kadar açıktır. Giriş için ücret ödenmez. Bir kutu vardır, arzu eden bu kutuya bir para atar, o kadar...

Bir zamanlar müzeyi satmam için Amerika, Hollanda, Danimarka ve diğer birkaç memlekette teklifler aldım. Fakat kendimi, müzeyi satmaya salâhiyetli bulmadım. Burası bir barajdır. Dış ülkelere pek çok tarihî eser kaçırıyorlar. Ben ise, halkın elinde bulunanları değerini vererek alıyor ve böylece bu değerli eserlerin yurdumuzda kalmasını sağlıyorum.

Koyunoğlu, müzesini bütün insanlık âleminin fakir ve kimsesiz çocuklarını okutmak, bakımlarını sağlamak ve yetiştirmek için yardımcı bir tesis olmak üzere, Konya şehrine hediye etmiş. Bunun için de iki ehemmiyetsiz şartı var. Birincisi: Müzesinin isminin "Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi" konulması; ikincisi de hâlen müzenin bulunduğu binanın haremî, selâmlığı ve diğer müştemilâtıyla eski bir Türk evi olarak muhafazasıdır.

KOYUNOĞLU ve MÜZESİ*

Ahmet ŞAL

Şirin Konya’ımızda, dünyada eşine ender rastlanılan bir özel müze var. Bu Sayın A. İzzet Koyunoğlu’nun büyük emek sarf ederek, beşeriyetin faydalanması için hizmete açtığı Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesidir.

Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesini gezip, görenlerimizden gayri görmeyenlerimiz de vardır.

Müze birkaç yıl önce Belediye’ye devir kararına varılmış olup, Belediye müzenin şimdiki bulunduğu yerin civarında müze için bir yer bulup bina inşa ettikten sonra müzeyi nakledecek ve müzenin şimdiki bulunduğu yer örnek bir Türk evi olarak kalacaktır. Müze nezdinde belediyenin kadrolu müstahdemi de bulunmaktadır.

Koyunoğlu Müzesince ayrıca tahsil çağındaki gençlerle yoksul ve düşkünlere de yardım edilmektedir.

Gençlik yıllarında adım adım dolaşıp yurdumuzdan ve hatta dış ülkelerden temin ettiği değerli eşyaları bir araya getirip titizlik ve hassasiyetle bunları beşeriyetin istifadesine sunan Sayın Koyunoğlu’na ne kadar hürmet etsek azdır...

Şehrimize gelen turistler, Mevlâna Müzesinden sonra doğruca Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesine gitmekte orayı gezip gördükten sonra, hayranlıklarını gizleyemeyerek, şehrimizin diğer tarihî eserlerini gezmektedirler.

Zaman zaman gez ip gördüğüm Koyunoğlu müzesini her geziş ve görüşümde hayranlığım bir kat daha artmaktadır.

Yabancıların dahi hayranlıklarını gizleyemedikleri eşine ender rastlanan özel müzeyi gezelim görelim, şehrimizde böyle bir değer bulunmasından büyük gurur duyalım. Ne mutlu bize.

*Yeni Meram, Sayı: 5840, 10 Şubat 1970.

Merhaba
Akademik Sayfalar

DÜNYANIN EN ZENGİN ÖZEL MÜZESİ KONYA'DA*

Dünyanın en zengin ve tek özel müzesi, sahibi İzzet Koyunoğlu tarafından Konya şehrine armağan edildi. Amerikalıların ve dünyanın sayılı koleksiyoncularınının 25-30 milyon dolar gibi astronomik rakamlar teklif edip satın almak istedikleri, yabancı basının sık sık kendisinden söz ettiği "Koyunoğlu Müzesi" Konya Belediyesi tarafından hazırlanan yeni bir binaya önümüzdeki günlerde nakledecek.

İzzet Koyunoğlu'nun 1913 yılında kurduğu müze, 1954 yılında ziyaretçilerin hizmetine açılmıştır. Sahibinin "Kokteyl Müze" olarak nitelendirdiği değişik türde pek çok eski eserin bir arada bulunduğu bu müze, yeni bir binaya nakli sırasında yeniden arşivlen-

meye başlamıştır.

Friky devrine at başsız bir tanrı heykelinden Atatürk'e ait olduğu iddia edilen bir kalpağa kadar geniş bir tarih çizgisini içine alan etnografik, arkeolojik eserlerin, halı- kumaş- mücevher ve kitap koleksiyonlarının adeta üst üste yığılı olduğu Koyunoğlu Müzesi bugüne kadar yerli yabancı binlerce ziyaretçi tarafından ilgiyle izlenmiş, gerek eski bir Konya evinde düzenlenişi, gerekse sahibinin renkli kişiliğiyle ünlü sınırlarımızın dışına kadar taşmıştır.

"Bir lokma, bir hırka felsefesiyle " yaşantısını sürdüren İzzet Koyunoğlu, İsviçre'de iktisat okumuş ve Ulaştırma Bakanlığında emekliye ayrılmıştır.

Zeki Müren'in İzzet Koyunoğlu'nu ziyareti.

